

Grecsó Krisztián: *Pletykaanyu*

Egy újabb költő, aki prózába kezd, s nem is akármilyenbe. Anekdotalizik, kiptetykálja a falubeli dolgokat, s elfelejti közölni, hogy amit a könyvben olvasnak, csupán kitalált történet, kitalált személyekkel, s bármi egyezés a valósággal a véletlen műve lehet csak. Teljesen összemossa a valóságot a kitalációival. Kelt is vele nagy zűrzavart, hogy az egész falunépe felháborodik. Először csak fenyegetőznek, majd a bíróságra mennek, pereskednek. „A bizonyos költő, aki van itt nálunk a faluban, állna villa a hátába, kipofázza a titkos ügyeket is, a szennyest, hogy így cícomázósan mondjam, olyat is esetleg, amit a pletyka se nagyon, azokat is, bele a nagyvilágba, hogy égjünk, mint az olajmező [...] s ami legrosszabb, anyu szerint hazudik is.”

Grecsó Krisztián első novelláskötete, *Pletykaanyu* elsősorban Szegvárt, szülőfaluja lakóit érdekelte csak igazán, keltve ott nagyobb izgalmat, mint a kortárs prózában. A fiatal költő két verseskötet megjelentetése után (*Vízjelek a homvágyról* és az *Angyalkacsimálás*), hasonlóan például Zalán Tiborhoz, Szálinger Balázshoz, Peer Krisztiánhoz, Térey Jánoshoz, Orbán János Déneshez, más formában mutatkozik be. Kedvelt írói alkotásfolyamat lett a vers és a próza egymás utáni alkalmazása,

illetve a formák keverése, amit Grecsó is követett. A két ciklusból (*Én, Schriwanek András* és *Szép*) álló kötet két szándékról, két prózapoétikai törekvésről tanúskodik. Elsőként a prózában rejlő szövegépítkezési formák vonzották, másodsorban a falu világában, a zárt közösségben megélt élményanyag felmutatása, egy régi műfaj felfrissítése.

A két elképzelés az *Én, Schriwanek András* hat novellájában együttlött, amelyekben a szerző a modern anekdota, a pletyka műfaját és a pletykálkodás folyamatát, körköröségét formálisan is érzékeltető prózát alkotott meg. Valódi történésről szó sincs, csak mesélünk – minden írott formát felrúgva, az élőbeszéd stílusában – ecseteli a falu ügyes-bajos dolgait. A szóbeliség imitálását elősegítik a folyamatosan ismétlődő mondatok, bekezdések, a szöveg szerkezeti felépítése. A novellák elbeszélője – tudatában annak, hogy idegeneknek teregeti ki a szennyest – tudatosan kialakított mesélői szerepében képes eltávolodni életközegtől, és érzelmi szálait csak jelképesen ábrázolva finoman kizárja, távoli szemlélővé teszi olvasóját.

A falu többrétű szerepét – életér, zárt közösség, sajátos nyelv, a szórakozást helyettesítő pletykák, szoros kapcsolatrendszer – használja fel ahhoz, hogy a zárt közösségben rejlő legfőbb kérdést megfogalmazhassa. A közösséghez tartozás teljes azonosságát feltételez, s minden kü-

lönbözni vágyó törekvés gyengíti ezt. Mégis a két ellentétes folyamat egyszerre él és teremti meg a falu lakóit jellemző, folytonosan gerjesztődő és oldódó feszültséget. Az első ciklus ezt a folyamatot azzal érzékelteti, hogy az ebben a közösségben felnövő mesélő épp akkor szeretne különbözni, amikor a legteljesebben azonosult velük.

A második ciklus, a *Szép* már kevésbé sikerült novellák összessége. Az újabb hat történetben a szövegépítkezés formái kaptak nagyobb hangsúlyt, s így elveszett az első rész minden bája, falusi hangulata. Ezek az elbeszélések ugyancsak a faluban játszódnak, de a zárt közösség szokásait imitáló nyelvezet nélkül. Sötétebb, füledtebben fojtogató légkörrel és a közösségen belüli egy-egy torz kapcsolatrendszer ábrázolásával jellemezhetőek. Mind a hat novellában a titokként kezelt mendemondák „démonizálása” a zárt közösség egyik jellegzetes szokását, a köztük zajló piszkos ügyek látszattudatlanságát emeli ki és jeleníti meg. A homályos körülmények közt öngyilkosságot elkövető tanítónő, a falu kocsmáit sörrel ellátó állattenyészet, a temetőben szexuális kicsapongásait élő hármass egyaránt túlfűtött, helyenként értelmetlen vagy zavaros történetek magjai.

A *Szép* novellákban a feszültségteremtés, a nyílt konfliktus ábrázolása elfojtja az első ciklus finom, já-

tékos, gyakran bonyolult prózapoétikáját. „A furcsa történetekben található az ember a legtöbb bizonyosságot az időre.”

GYUTAI ZSUZSANNA

(*Jelenkor Kiadó, Bp., 2001. 1300 Ft*)

Prágai Tamás: *Sötétvilágos*

Prágai Tamás a fiatal kortárs írók-költők egyike. Az idén megjelent *Sötétvilágos* – egy regény és egy esszé-kötet után – második verseskötete, amely az 1996-tól 2001-ig húzódó évek terméséből született. A versek elrendezése a megkomponáltság érzetét kelti. A Füst Milán-motó megvilágítja a cím szimbólummá emelt értelmét, majd egy, az olvasónak ajánlott vers következik.

A könyv szerkezete ezt követően ciklusokra tagolódik, ezek közül az első a *Hiányos trópusok*. A címnek megfelelően olvashatunk például „Magellánverset” (*A sötét szára zra vetett*), tehát egy ég(hajlat) alatt heverő téma kibomlását hiányos szókapcsolatokban. „A trópus értelemhiány csak” (*Hajnaltól hagysz el*), amely jól kifejezi a Prágai-féle profán mágia-líra intenzitását, ahol a *Dzsungel*ben semmi sem az, aminek